

BLÅVIKS KYRKOGÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Blåviks församling
Boxholms kommun
Linköpings stift
Östergötlands län
2006*

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

BLÅVIKS KYRKOGRÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

Blåviks församling

Boxholms kommun

Linköpings stift

Östergötlands län

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Kulturminneslagen och begravningslagen	2
Kulturhistorisk bedömning	3
Inventeringens uppläggning och rapport	3
Översiktskarta	4
Blåviks kyrkogård	4
Kyrkogårdens omgivning	4
Blåviks kyrka	5
Kyrkogårdens historik	5
Översiktlig beskrivning av vegetation mm – Karta	7
Beskrivning av kyrkogården	8
Beskrivning av enskilda kvarter	11
Kvarter A och E	11
Kvarter B	13
Kvarter C	15
Kvarter D	17
Källor	19
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse	20
Förklaring till exempellistan	20
Utvärderingskarta	21
Bilagor	
Exempellista	
Fotografier	

INLEDNING

Bakgrund

Ur kulturhistorisk synpunkt är kyrkogårdar och begravningsplatser bärare av en stor mängd information och de här platserna ger anledning till frågor av olika slag. Vad är typiskt för våra kyrkogårdar när det gäller vegetation, omgärdningar, gångar, gravvårdar m m och finns det några regionala skillnader? Vad har varit gängse bruk under olika tider och vad kan vi få för historisk information bara av att gå på en kyrkogård? Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering.

På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen av kyrkogårdar/begravningsplatser inom den del av stiftet som ligger inom Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2002. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkogårdarnas och begravningsplatsernas kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården.
- att ge ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkogårdarna/begravningsplatserna och ett underlag för vård- och underhållsplaner.
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrkogården/begravningsplatsen samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkogårdar/begravningsplatser i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att ge ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader, kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen.) Begravningslagen (SFS 1990:1144) säger att en gravvård ägs av den som betalar gravrättsavgiften. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare

säger lagen: ”Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, om en familj, om stilhistoria och om begravningstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån olika grunder bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande, t ex material och konstnärlig utformning eller ett lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistorisk värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

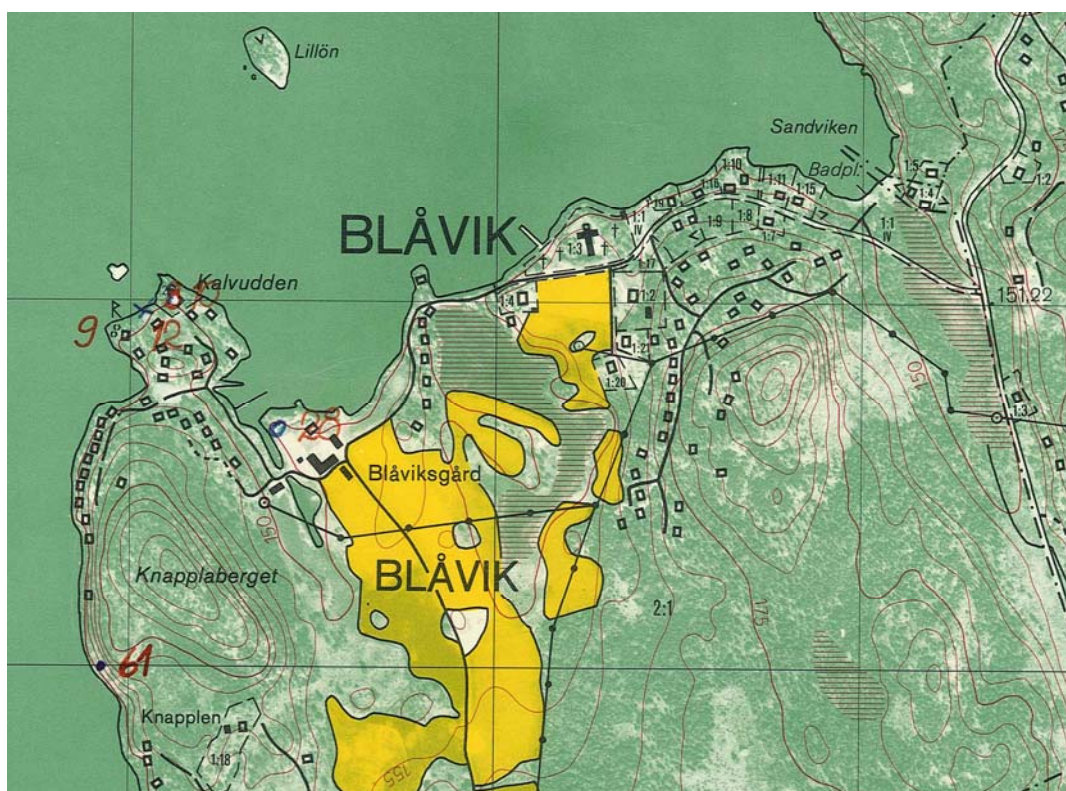
Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Kalmar, Östergötland och Jönköping samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och i övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarteren/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gått igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav ett antal bilder presenteras i rapporten. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Anita Löfgren Ek, Östergötlands läns museum 2006. Rapporten finns tillgänglig på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Utsnitt ur ekonomiska kartans blad 075 71 Blåvik, 1983. Kyrkogårdens utsträckning motsvarar inte dagens kyrkogård, som har en mindre omfattning. Troligen har man här inte skiljt på den egentliga kyrkogården och marken som hör till, där t ex kyrkstallet ligger i nordöst.

BLÅVIKS KYRKOGRÅRD

Blåviks kyrka med omgivande kyrkogård ligger på en höjd vid sjön Sommens strand. Kyrkogården är rektangulär i nord/sydlig riktning. Den norra sidan är formad som en spets för att följa terrängen. Kyrkan ligger mitt på kyrkogården med långhuset i nord/sydlig riktning och koret i norr.

Kyrkogårdens omgivning

Nordöst om kyrkan intill vattenbrynet, finns de fyra kyrkstallarna. Det är en låg länga med fasader av faluröd liggande panel, tegeltäckt sadeltak samt svarta enkla bräddorror. Sydöst om kyrkan ligger det fyra ålderdomshemmet byggt 1922 i 1½ våning med fasader av gul slätputs och tegeltäckt brutet tak. Ett stycke västerut längs vägen ligger den fyra kyrkskolan som uppfördes 1868 i 1½ våning under brutet tak med gula panelklädda fasader. Den fyra komministergården Kopparuhult är belägen några hundra meter öster om kyrkan.

Blåviks kyrka

Blåviks socken bildades på 1860-talet genom avsöndring från Ekeby och Torpa socknar och fick sitt namn av gården Blåvik. Kyrkan stod färdig 1873 och uppfördes i trä av byggmästare Gustaf Adolf Engstrand vid Boxholms bruk. Den består av ett rektangulärt långhus med rakslutet korparti i norr, korsarmar med sakristia i öster och ett torn i söder. Fasaderna är reveterade i vit spritputs och sadeltaket är plåtklätt. Kyrkan har behållit sin enkla karaktär och stora delar av sin originalinredning. Den har en avvikande orientering med koret i norr, vilket sannolikt beror på att man har velat fånga in den vackra utsikten över sjön Sommen genom korfönstren.

Utsnitt ur häradseconomiska kartan 1868-77, Fiskevik. Kyrkan benämns här Blåviks kapell.

Kyrkogårdens historik

Uppgifter om kyrkogårdens historik har i huvudsak hämtats från Östergötlands läns museums topografiska arkiv och bibliotek. Uppgifter om äldre lantmäterikartor är hämtade från Lantmäteriets webbsida.

På häradseconomiska kartan 1868-77 redovisas ingen avgränsning för kyrkogården i form av trädkrans eller bogårdsmur.

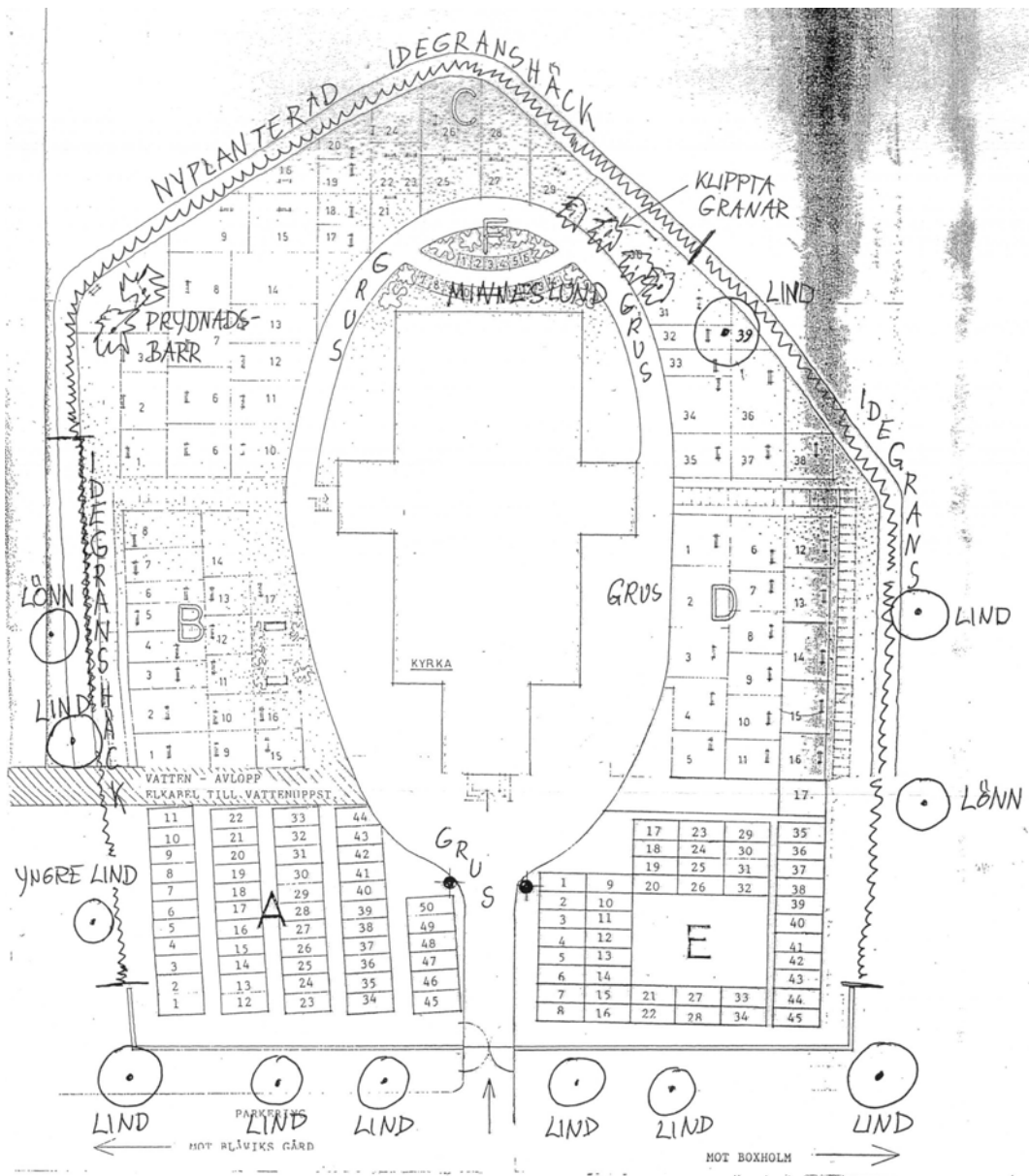
De som vistades på Romanässanatoriet (1905-1950) hade långt till sin kyrka som låg i Säby söder om Tranås, varför de gärna räknade Blåviks kyrka som sin. På sommaren rodde de över sjön till kyrka och på vintern gick de på isen. Flera av sanatoriegästerna blev mycket förtjusta i bygden och vilar nu på Blåviks kyrkogård.

Utmed kyrkogårdens södra sida finns idag en spritputsad mur av betongblock. Muren är lagd med kalkcementbruk och täckt med cementfogade kalkstensplattor. På ett fotografi från 1935 omgärdas kyrkogården dock helt av en granhäck. Ett odaterat fotografi visar grusgravar öster om kyrkan omgärdade med häckar och i nordväst är kyrkogården delvis grusad. I kyrkan förvaras några ritningar över kyrkogården. En karta från 1928 visar inga gravar i kvarter A och E, d v s kvarteren närmast kyrkans ingång. Kvarter C är norra kvarteret, kvarter D är östra kvarteret och kvarter B är västra kvarteret. En uppmättningsritning från 1966 visar gångar runt kvarter A, B, D och E. En ritning över gravplatser från 1969 motsvarar i princip den nuvarande gravkartan. Där står: "Kv B, C och D befintlig gravindelning". "Kv A, E och F föreslagen ny indelning". På ritningen är större gravplatser än dagens markerade i kvarter A och E.

År 1999 anlades en minneslund som är centrerad kring ett s.k sommaskepp. Den ligger i kvarter F, omedelbart norr om kyrkans kor.

Foto 1935. Bilden visar en del omgärdade grusgravar. Kvarter E längst ner i bild och synliga delar av kvarter B verkar vara utan gravvårdar. De gravvårdar som vid inventeringen registrerades i kvarter E som eventuella linjegravvårdar är alla daterade efter år 1935. Av bilden att döma var det mindre gravanläggningar på kyrkogårdens södra del och större familjegravar på norra delen. Foto i Östergötlands läns museums samlingar.

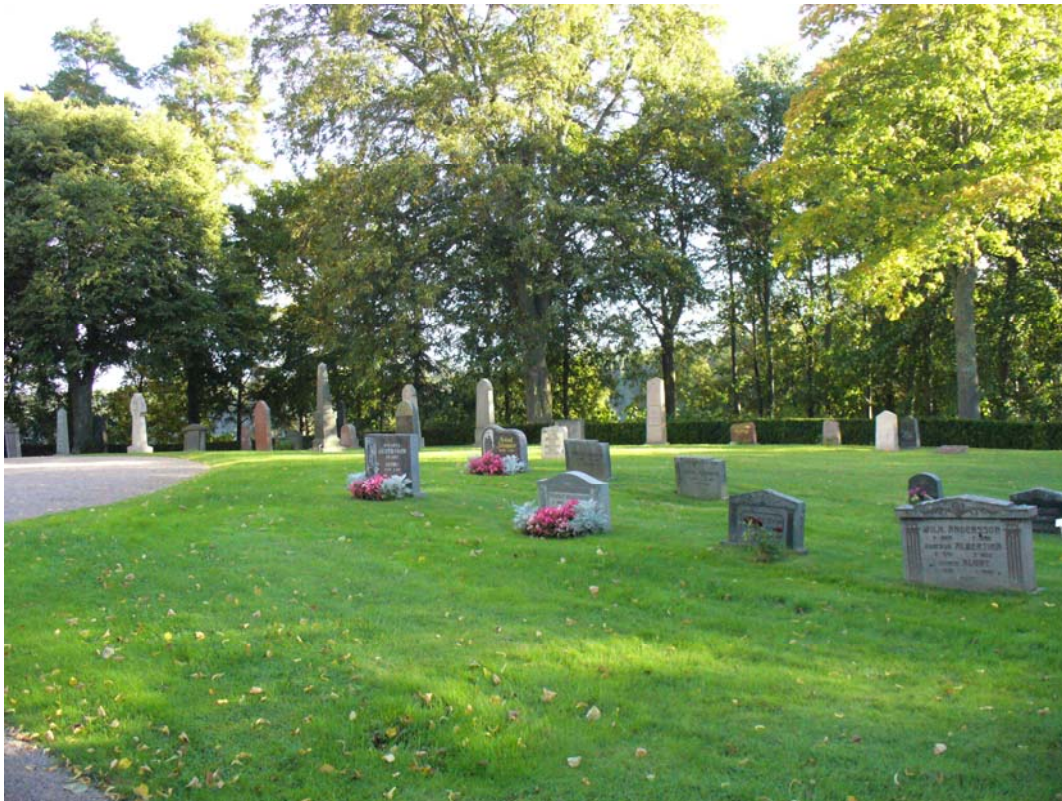
Blåviks kyrkogård. Vegetation m m.

Norr är uppåt och kyrkans vapenhus ligger i söder.

BESKRIVNING AV KYRKOGRÅDEN

Blåviks kyrkogård är indelad i sex kvarter: A-F. Kvarter A ligger i sydvästra hörnet, kvarter B väster om kyrkan, kvarter C sträcker sig runt norra delen, kvarter D ligger öster om kyrkan, kvarter E på kyrkogårdens sydöstra hörn och kvarter F omedelbart norr om kyrkans kor.

Kvarter E och D från sydväst.

Allmän karaktär

En relativt liten kyrkogård som präglas av läget på udden ut i sjön. Kyrkogården har en öppen karaktär då rygghäckar saknas. Kvarter A och E har en något enklare prägel än övriga kvarter med mindre och enklare gravvårdar. Framför allt i kvarter C och D finns det högre gravvårdar. De flesta gravvårdarna har textsidan vänd mot kyrkan.

Omgärdning

Väster: en ca 0,7 m hög klippt idegranshäck.

Norr: en nyplanterad idegranshäck som följer uddens spetsiga form.

Öster: en ca 0,7 m hög klippt idegranshäck.

Söder: en ca 1,0 m murad mur med spritputsad yta, avfärgad i vitt. Murkrönet täcks av grå kalkstensplattor.

Muren i söder från sydöst.

Norra häcken från sydväst.

Ingångar

Söder: pargrind i järnsmide (stål) med rakt krön och glest sittande spjälor. Dekor av cirklar och kors i övre delen. Grinden sitter i putsade grindstolpar som övergår direkt i muren och där stolparna enbart är markerade genom en högre höjd.

Grinden i söder.

Vegetation

Väster: två lindar, varav en är yngre, samt en lönn står utanför omgärningen.

Öster: en lind i nordöstra hörnet samt en lind och en lönn utanför östra omgärningen.

Söder: i sydvästra respektive sydöstra hörnet en hög lind och mellan dessa fyra relativt unga lindar. Troligen är de större träden runt kyrkogården del av en trädkrans.

En ca 0,7 m hög klippt idegranshäck växer som omgärdning i väster och öster och en nyplanterad dito i norr.

Gångsystem

En grusgång leder från grinden i söder till kyrkans sydportal och en grusad yta finns runt kyrkan. Täckningen består av krossgrus.

Gravvårdstyper

I kvarter A och E dominerar låga gravvårdar i svart, grå eller röd granit. I kvarter E är det dels några troliga linjegravvårdar och dels några sentida låga och breda vårdar. Främst i kvarter C och D är det högre gravvårdar och här märks bl a tre obelisker i svart granit och ett avbrutet livsträd i röd granit. Två gravstenar har kopparplattor som bl a berättar om den avlidnes yrkesliv respektive är ett profilporträtt.

Exempel på två olika gravvårdar i svart granit, som speglar kyrkogårdens två olika karaktärer.

Minneslund

Norr om kyrkan finns minneslundan på en gräsyta som ansluter mot kyrkans korvägg. En eka med grus för placering av vaser, sand, "minnessten" och ljusbärare av järn. Planterad vass m fl växter.

Byggnader

-

Övrigt

Belysning med smala järnstolpar och cylindrisk, klar kupa. Enkla träbänkar.

Kulturhistorisk bedömning

Blåviks kyrka och kyrkogård bildar en kulturhistoriskt värdefull miljö. Höjdläget vid sjön Sommen har utnyttjats och kyrkogårdens form är beroende av terrängförhållandet. När det gäller kyrkogårdens omgärdning har barrhäcken att döma av fotografiet ovan från 1935 en lång tradition.

Kyrkogårdens indelning, där gravvårdarna på den norra delen har en mer påkostad utformning än gravvårdarna på den södra delen, har genom sin kontinuitet ett högt kulturhistoriskt värde. I kvarter E finns en trolig rest av det s k linjegravsystemet bevarad. Systemet med linjegravar växer fram under slutet av 1700-talet. Det innebar att begravingarna skedde på linje vartefter dödsfallen skedde. Äkta makar eller andra

familjemedlemmar begravdes inte bredvid varandra. Från början innebar systemet troligen inte någon direkt ”statuskillnad”, men under 1800-talet övergick det till att bli en gravläggning för dem som inte kunde eller ville betala för en gravplats. Det är av vikt att bevara linjegravvårdar så man kan följa ordningen på gravläggningarna.

Enskilda gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Detta gäller bland annat de äldre gravvårdarna, där vården till grav nr C 39 från 1874 troligen är den äldsta på kyrkogården. Det finns en del gravvårdar med speciell tidstypisk utformning, så som tre obelisker och ett s k avbrutet livsträd. Titlar på gravvårdar berättar om en trakts näringsliv och sociala struktur. I Blåvik dominerar ingen kategori av titlar, men vanligast förekommande är lantbrukare, skogvaktare och nämndeman.

Minneslunden från nordöst.

BESKRIVNING AV ENSKILDA KVARTER

Kvarter A och E Gravplats nr A 1-50 och E 1-45

Kvarter A och E omfattar gravplats nr A 1-50 och E 1-45 ligger på kyrkogårdens sydvästra respektive sydöstra del på var sida om huvudgången till kyrkans huvudingång. Då deras karaktär är likartad och det är små kvarter, får de här en gemensam beskrivning. I norr ligger kvarter B respektive D, i väster respektive öster är det sluttande naturmark utanför kyrkogården med lövträd och i söder går landsvägen.

Kvarter A från nordöst.

Kvarter E från sydväst.

Allmän karaktär

Öppen karaktär med huvudsakligen låga gravvårdar i enkla rader med textsidan mot öster (Kvarter A) och väster (Kvarter E). Delvis glest mellan vårdarna. Kvarteren präglas av enklare typer av gravvårdar.

Omgärdning

Omgärdningshäcken och i söder muren.

Ingångar

Södra grinden.

En odaterad gravvård av granit över skogvaktare Johansson och hans familj.

Vegetation

-

Gångsystem

Mittgången i nord/sydlig riktning.

Gravårdstyper

Kvarter A: enbart tretton gravvårdar varav två små i kalksten från 1896 respektive 1911. Två större gravvårdar, några ytterligare mindre vårdar och några sentida gravvårdar i grå, svart eller röd granit.

Kvarter E: ca 20 gravvårdar med gravläggningar från 1918 och framåt. Flera äldre mindre vårdar, eventuellt linjegravvårdar och några sentida gravvårdar. En eventuell allmän linje går från söder mot norr. Gravvårdar i svart, grå eller röd granit.

Byggnader

-

Övrigt

Vattenpost med soptunnor och vaser vid häcken i väster.

Kulturhistorisk bedömning

Kvarteren har sedan länge en enkel karaktär som genom sin kontinuitet har ett högt kulturhistoriskt värde. I kvarter E finns en trolig rest av det s k linjegravsystemet bevarad. Systemet med linjegravar växer fram under slutet av 1700-talet. Det innebar att begravingarna skedde på linje vartefter dödsfallen skedde. Äkta makar eller andra familjemedlemmar begravdes inte bredvid varandra. Från början innebar systemet troligen inte någon direkt ”statuskillnad”, men under 1800-talet övergick det till att bli en gravläggning för dem som inte kunde eller ville betala för en gravplats. Det är av vikt att bevara linjegravvårdar så man kan följa ordningen på gravläggningarna. Enskilda gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Det gäller t ex gravvårdar från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal.

Kvarter B Gravplats nr B 1-17

Kvarteret omfattar gravplats nr B 1-17 och ligger väster om kyrkan med kvarter A i söder, kvarter C i norr och sluttande naturmark utanför kyrkogården i väster.

Allmän karaktär

Öppen och enhetlig karaktär med i allmänhet låga vårdar, alla med textsidan mot öster.

Omgärdning

Omgärdningshäcken i väster.

Kvarter B från sydöst.

Ingångar

-

Vegetation

-

Gångsystem

Grusad yta i öster mot kyrkan.

Gravvård från 1891 över en skogvaktare.

Gravvård från 1938 över en lantbrukare.

Gravårdstyper

En korsvård i svart granit från 1938, en sten med sköldemblem från 1891 samt ytterligare en gravvård med årtal 1891. De flesta gravar är familjegravar, de sentida med låga breda vårdar. Granit, grå, svart och röd, samtliga med textsidan åt öster.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enskilda gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Det kan vara gravvårdar från sent 1800-tal eller gravvårdar med titlar som berättar om traktens näringsliv och sociala struktur.

Kvarter C Gravplats nr C 1-38

Kvarteret omfattar gravplats nr C 1-38 och ligger på kyrkogårdens norra del med kvarter och D i söder, sluttande naturmark i väster, starkt sluttande naturmark i norr ner till sjön Sommen och sluttande naturmark i öster.

Allmän karaktär

Öppen karaktär, präglad av de höga gravvårdarna. Här finns en viss variation av gravvårdar, varav en del är påkostade.

Kvarter C, västra delen från sydöst.

Kvarter C, östra delen från sydväst.

Omgärdning

Omgärdningshäck i nordväst-nordöst.

Ingångar

-

Vegetation

Två stora sockertoppsklippta buskar invid en grav i nordväst och fyra tuktade granar vid en grav i nordöst. Gravarna hör till samma gård. En stor lind innanför häcken i öster.

Gångsystem

En grusgång mot kyrkan, i norra delen avgränsar gången mot kvarter F, d v s minneslundan, invid kyrkans kor.

Gravvårdstyper

Två svarta granitobelisker och bl a två höga kalkstensvårdar med kopparrelief som hör till gården Romanö. Några höga vårdar i svart polerad granit och ett avbrutet livsträd från 1914. Gravläggningar från 1874 och framåt. Kvarteret präglas av äldre och mer påkostade familjegravar med höga gravvårdar. Det finns även en del sentida låga och breda vårdar. I nordväst och nordöst är textsidan vänd mot öster respektive väster. De äldre gravvårdarna i norr står mer oregelbundet.

Kopparrelief som troligen illustrerar 1:e stadsingenjör Erik Bülow-Hübes verksamhet.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarterets karaktär med mer påkostade gravvårdar har ett högt kulturhistoriskt värde. Enskilda gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Det gäller bl a tidstypiska gravvårdar så som obelisker och ett s k avbrutet livsträd. Två gravvårdar, som båda hör till Romanö, är försedda med kopparreliefer. I kvarteret finns också kyrkogårdens äldsta gravvård med årtalet 1874.

Ett sk avbrutet livsträd från 1914.

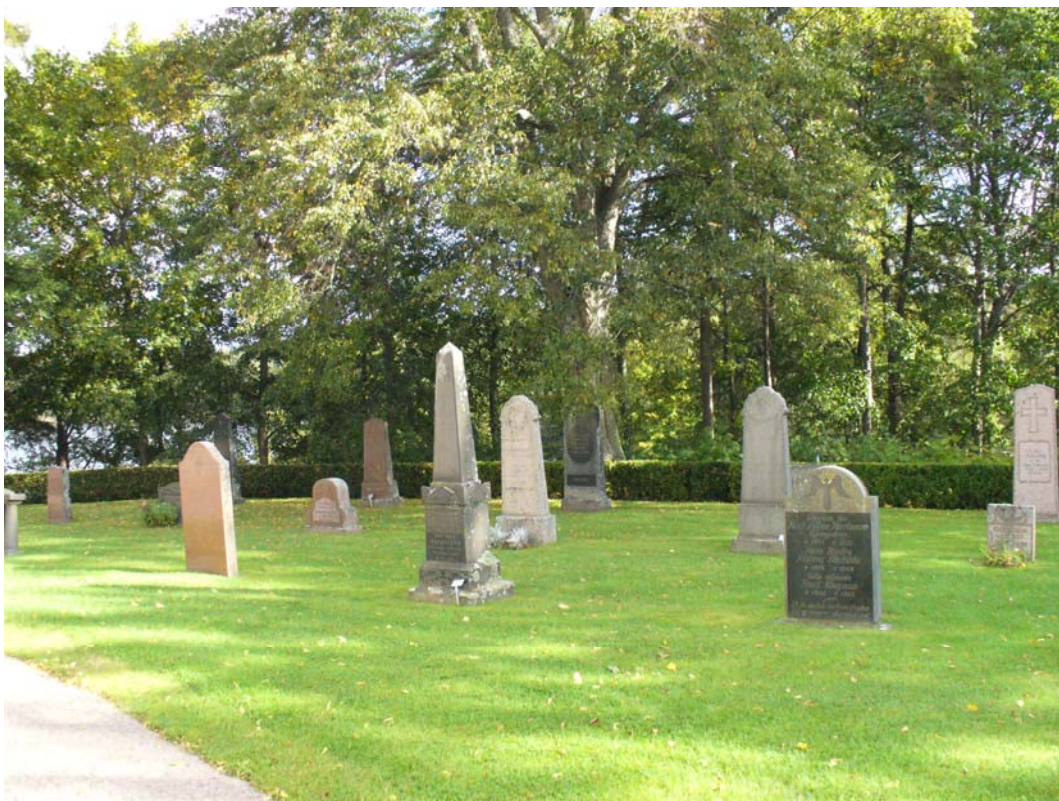
Gravvård med reliefporträtt i koppar.

Kvarter D Gravplats nr D 1-16

Kvarteret omfattar gravplats nr D 1-16 och ligger öster om kyrkan med kvarter C i norr, sluttande naturmark utanför kyrkogården i öster och kvarter E i söder.

Allmän karaktär

Öppen karaktär, enhetlig med en stor andel höga gravvårdar.

Kvarter D från sydväst.

Omgärdning

Omgärdningshäcken i öster.

Ingångar

-

Vegetation

-

Gångsystem

En grusgång invid kyrkan.

Gravvårdstyper

En obelisk och en korsvård i ljus granit. Gravläggningar från 1919, en stor andel mer påkostade familjegravar.

Gravvård från 1920/1930.

Gravvård från 1927/1933.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Kvarterets karaktär med mer påkostade gravvårdar har ett högt kulturhistoriskt värde. Enskilda gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Det gäller bl a ett antal gravvårdar från 1920-talet och tidstypiska gravvårdar så som en obelisk.

Källor:

Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, inventering del 1-3, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.

Hansson, Hans-Erik m fl. Vård av gravstenar. Riksantikvarieämbetet. 2002.

Kulturhistorisk inventering av kyrkor och kyrkomiljöer utförd av Östergötlands länsmuseum 2003-

Kulturmiljövård 6/98. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1989.

Kyrkogårdens gröna kulturarv. Stad&Land. Movium/inst för landskapsplanering.

Sveriges lantbruksuniversitet nr 103/1992.

Theorell A, Wästberg P, Hammarskiöld H (foto). Minnets stigar. En resa bland svenska kyrkogårdar. 2001.

Wadsjö H (red). Kyrkogårdskonst. Stockholm 1919.

Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv.

Muntliga uppgifter –

www.krafttaget.com

www.lantmateriet.se

www.ostergotlandslansmuseum.se

EXEMPEL PÅ GRAVVÅRDAR MED KULTURHISTORISKT INTRESSE

Förklaring till exempellistan

Exempellistan är indelad i två delar. Den första delen som innehåller uppgifter om kyrkogård, kvarter, gravnummer, material, efternamn, hemvist och årtal är en identifikationsdel. Under den andra delen anges en kulturhistorisk notering med uppgift om titel, gravplats och gravvård. Dessutom noteras eventuella skador och andra anmärkningar.

Kvarter: anges endast i de fall då kyrkogården är indelad i kvarter.

Numrering: görs efter gravkartan. Ofta kan det vara svårt att exakt lokalisera gravnumret, då gravbredd kan variera och många gravnummer intill varandra saknar gravvård. I vissa fall står äldre gravvårdar utan gravnummer bland övriga gravar och då ges de t ex beteckningen ”onumr. S om 042”. Stenar som står undanställda och bedöms ha ett kulturhistoriskt värde ges nya nummer.

Material: Här anges vårdens material. Beteckningen ”granit” används utan närmare specifikation av olika typer. Stenens färg förkortas **sv** (svart), **gr** (grå), **r** (röd), **gr/r** (grå/röd) osv.

Efternamn: I allmänhet det första efternamnet som står på gravvården.

Hemvist: Det geografiska namn som står på gravvården. Det kan röra sig om bynamn, gårdsnamn eller namnet på en mindre fastighet. I undantagsfall är det namnet på en plats som inte ligger i socknen.

F:a årtal och **S:a årtal:** anger det tidigaste respektive senaste dödsåret som står på gravvården. Är det endast ett årtal angivet står det i F:a årtal.

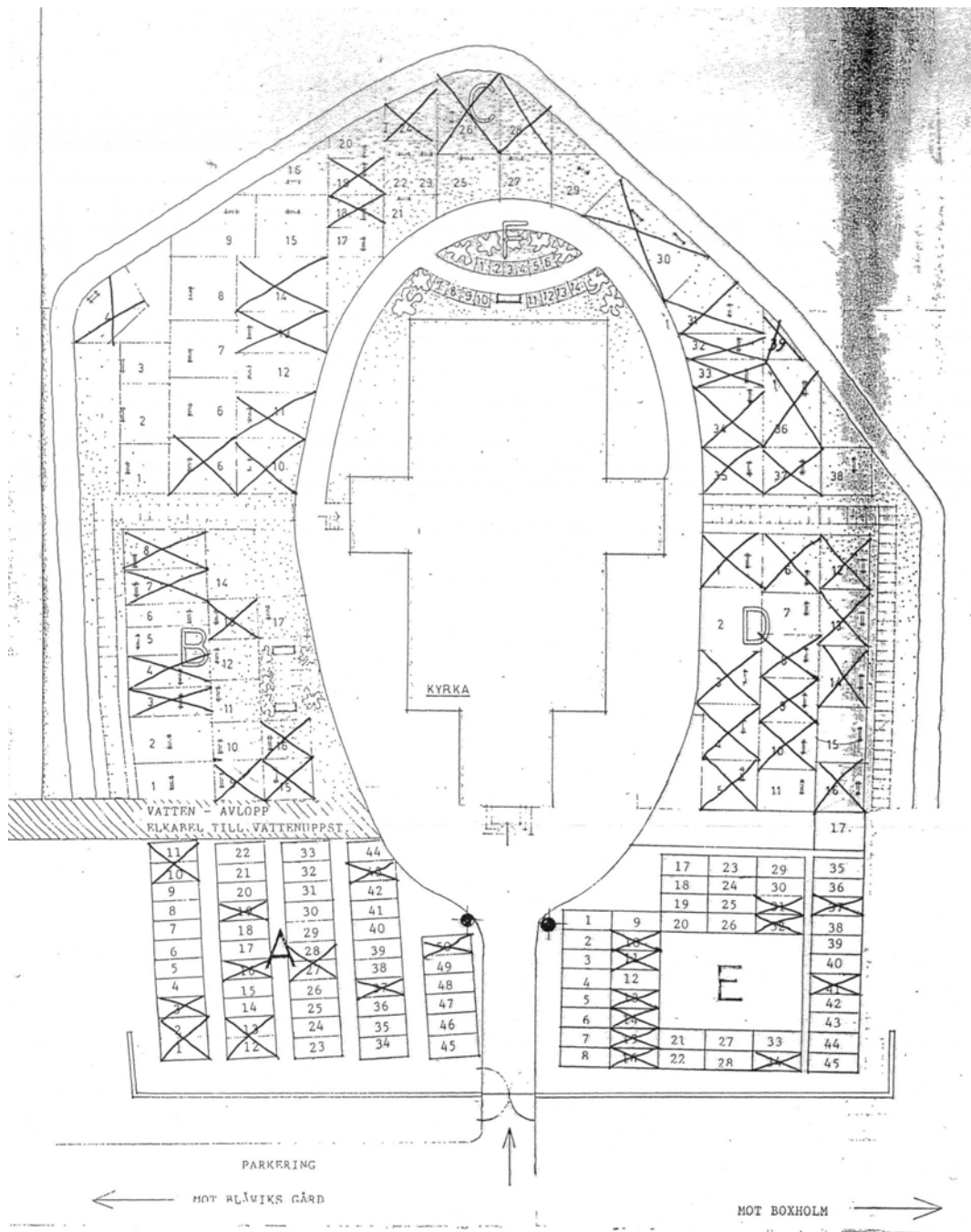
Titel: Samtliga yrkestitlar samt hemmansägare, rusthållare m m. Dessa gravvårdar bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse oavsett vårdens ålder.

Gravplats: Gravplatsen är omramad av stenram, häck, järnstaket eller kedja. Själva gravplatsen är i allmänhet täckt med grus men i vissa fall med gräs.

Gravvård: Speciella typer av gravvårdar som t ex gjutjärnskors, träkors, häll, sköld, ålderdomlig sten m m.

Skada: Notering om eventuell skada, t ex rost på en gjutjärnsvård eller på ett järnstaket, sprucken kalkstensvård o dyl. Här noteras även om det är ovanligt mycket lava på framför allt kalkstensvårdarna.

Anmärkning: Här noteras om gravvården har ett lokalthistoriskt eller personhistoriskt intresse eller andra anmärkningar– L1, P1, A1 osv. Detta hänvisar till korta notiser i slutet av exempellistan.

Blåviks kyrkogård. Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse

X

Norr är uppåt och kyrkans vapenhus ligger i söder.